

(2010) (Nepublikované.)

Daniel Fischer. Rektorská voľba 30.11.2010

Vážená akademická obec, dámy a páni,

Je pre mňa potešením, že sa môžem zúčastniť tejto slávnosti vašej školy. A to ak človek z celkom inej oblasti kultúry, než je výtvarné umenie. Ako prírodovedec. Veda i umenie sú súčasťou kultúry, sú blízki súrodenci. Vyvíjali sa spoločne, ruka v ruke. Vari až do konca 20. storočia, veda a umenie usilovali o pochopenia sveta tým, že ho zjednodušovali. Henri Matisse raz povedal, že „dosahujeme stav radostnej jasnosti tým, že zjednodušujeme myšlienky a obrazy“. Podobne postupovala veda so svojimi modelmi sveta. Ambíciou vedy bolo až donedávna dopracovať sa k jednej matematickej rovnici sveta, ktorá by vyjadrila celú jeho štruktúru a celé dianie vo vesmíre.

Dnes zistíme, že svet nemožno zredukovať na jednu rovnicu, jednu čiaru, jeden bod. Že svet je komplexný a jeho komplexnosť sa nedá premeniť na simplexnosť. To, že táto snaha vedy uchopiť komplexnosť má svoju paralelu v umení, som si uvedomil nedávno, keď som videl inštaláciu člena vašej akademickej obce, profesora Daniela Fischera, nazvanú Vynáranie. Umelec ukázal, ako pomocou techniky anamorfózy je možno vyjadriť tú úžasnú zložitnosť, mnohotvárnosť a nekonzistentnosť sveta, ktorú sme precítili na vlastnej skúsenosti v nedávnej minulosti a ktorej sme naďalej svedkami.

V takejto komplikovanej situácii sa nachádza aj súčasný systém vzdelávania, naše školstvo a vlastne aj vaša škola Vysoká škola výtvarných umení. Lenže tu už nejde len o to komplexnosť popísať, vedou či umením, ale ju zvládnuť, rozumieť jej, zasahovať do nej, riadiť ju. A to je mimo iné poslaním človeka, ktorého dnes máte vybrať do svojho čela. Na to treba, aby tento človek bol maximálne inteligentný a maximálne skúsený. Myslím si, že Daniel Fischer takýmto človekom je. Je skúseným pedagógom. Nie iba vysokoškolským. Znalosť psychológie mladých ľudí získal keď skoro dva desaťročia pôsobil ako učiteľ na ľudovej škole umenia. Závažné sú jeho pedagogické skúsenosti z dlhodobých pobytov na univerzitách a vysokých umeleckých školách v zahraničí, a predovšetkým v USA. Samozrejme, že z týchto pobytov si priniesol aj dokonalé ovládanie angličtiny, čo je pre školu medzinárodného významu, akou je vaša, niečo celkom podstatné.

Komplexnosť doby, jej divoká dynamika, nadbytok dát, stavia otázku nie iba pre inštitúciu, akou je škola, ale pre každého jednotlivca: Ako sa s touto komplexnosťou vyrovnáť, ako s ňou a v nej žiť? Podat' sa, prispôbiť a či vzdorovať? Túto dobu nazval poľsko-anglický sociológ Zygmund Bauman „tekutou dobou“. Niektorí súdia, že pod vplyvom prudkej dynamiky sa jednotlivci strácajú, že individuum, teda nedeliteľná jednotka, sa mení na divídium, na čosi fluidné, ako na kvapku atramentu, čo sa zmieša s privalom vody a je ním unášaná. Myslím si, že táto doba rýchlych premien hodnôt a noriem naopak potrebuje vedúcich ľudí, ktorí sa jej neprispôbujú. Ktorí, obrazne povedané, nie sú plachetnicou, ale motorovým člnom, ktorý ide za nastavenými cieľmi bez ohľadu na rozmery počasia. Táto doba potrebuje nie slabochov, ale silné osobnosti.

Zdá sa mi, že Daniel Fischer je prototypom takejto osobnosti. Mat' svoj názor, stáť si za ním i za cenu príkoria dokázal v zlých časoch komunistického režimu. Nič podstatného nemusel na ňom meniť po páde komunizmu. Tie osobnosti, ktoré sa na zlú dobu neadaptovali, lebo verili na ľudskú normálnosť a strážili základné hodnoty európskej kultúry, sú dnes ešte dôležitejšie ako boli za komunizmu. V prívale doby nielen riadia svoj osobný motorový čln, ale menia celé spoločenstvo na jednu loď a zaisťujú, aby sa pohybovala zvoleným smerom. A ten smer je rast a pokrok svetovej civilizácie. Osobná statočnosť, ktorú Daniel Fischer prejavil počas komunistickej diktatúry, integrita jeho osobnosti je, myslím si, tým hlavným pozitívom, ku ktorému by ste mali prihliadať pri dnešnej voľbe.

Na záver vám poviem osobný dôvod, prečo by som rád vidieť Daniela Fischera ako budúceho rektora Vysoké školy výtvarných umení. Hoci je umelec, je aj príslušníkom vedeckého spoločenstva Slovenska. Je členom Slovenskej akademickej spoločnosti, ktorá združuje najvýznamnejších vedeckých pracovníkov z prírodných a kultúrnych vied na Slovensku. Prepojuje teda dve komunity našej kultúry, umeleckú a vedeckú. Je v záujme našej krajiny, aby tieto dve komunity boli vo vzájomnom kontakte. Navyše, ak by sa stal rektorom, svojimi vyhranenými postojmi by mohol silne ovplyvňovať prácu rektorskej komisie a cez ňu situáciu v celom našom vzdelávacom systéme. Leží na vás, vážené senátorky a senátori, veľká zodpovednosť nielen za budúcnosť vašej školy, ale za smerovanie celej slovenskej kultúry. Nielen my, čo smer tu fyzicky prítomní, ale celé kultúrne spoločenstvo Slovenska sleduje dnes vaše rozhodovanie.

Ďakujem vám, že ste si môj názor vypočuli. Prajem vám uváženu voľbu.